

Forfatter: Winther, Christian

Titel: RISTESTENEN

Citation: Winther, Christian: "RISTESTENEN", i Winther, Christian: *Poetiske Skrifter*, udg. af Oluf Friis , 1927-29, s. 325. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-winterchr03val-shoot-workid91632.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter

RISTESTENEN

ET SAGN FRA MØEN.

I gamle Dage laae der paa det smukke Eiland *Møen*, foruden *Stege*, en anden Kjøbstad, som hed *Borre*. Denne By laae, som man mener, omtrent paa det Sted, hvor nu en Landsby af samme Navn leirer sine straatækte Gaarde og Huse. Ved en Vig eller Fjord, som fra Nordsiden skar sig dybt ind i Landet, kneisede paa hun Tid Kirketaarne, Ringmure og Huse med takkede Gavle, og Havnen var fuld af Kjøbmands-Skuder. Nogle troe, at Havet i de allerældste Tider paa dette Strøg ganske har deelt Møens Land i to Dele, den vestlige og den østlige, hvilken Sidste af sine skovbegroede Bjerge og skarpe Kridtklipper fik Navn af Høie-Møen. Men Havet trak sig tilbage; Vigen, der tilførte Kjøbstaden *Borre* Handel og Rigdom, forvandlede lidt 326 efter lidt til den store *Borre Mose*, i hvilken man endog i vore Tider har fundet Levninger af Fortøiningspæle, Vragstumper, Ankere, Jernringe og mange andre til Søfarten henhørende Gjenstande, og den rige Kjøbstad svandt i Tidens Løb ned til en lille, venlig Landsby.

Paa den Tid, da *Borre* stod i sin skønneste Flor, levede der en velhavende Bundtmager ved Navn *Jens Boel* Han havde to Sønner, *Mikkel* og *Anders*. Disse to Ungersvende vilde han gjerne have anbragt til sit eget ærlige Haandværk; men det lykkedes ham ikke med nogen af dem. De unge Karle vare høist forskjellige baade i Sind og Skind. Begge vare de stærke og kraftigt byggede; men *Mikkel*, den Ældste, var stille og sindig, medens *Anders* var livlig og opbrusende. Den Første havde rødlatent, glat Haar, meget kloge, blaa Øine og en bleg Ansigtifarve; om den Yngres Hoved krusede sig et rigt, sort Haar, og hans mørke Øine udtrykte mere Vid end Klogskab, mere Vildskab end Ro. *Mikkel* holdt sig til Bogen og alle andre stille Sysler; *Anders* laae enten i Fjorden og fiskede eller gik paa Jagt med Herremændene i Omegnen, blandt andre med ham paa *Nordfeld*. Naar den stille *Mikkel* gik gennem Byens Gader, var hans Blik fæstet mod Jorden; hvorimod *Anders* med sine sorte Øine allevegne havde Ærinde, især hvor der var smukke Piger, hvilke da ogsaa oftere ved deres Rødmen og Smiil noksom røbede, enten at de kjendte ham ganske godt, eller idetmindste ikke vilde fortryde paa at gjøre Bekjendtskab med ham; thi unge Piger smile langt heller til en Dagdriver, naar han kun er smuk og kjæk, end til den adstadigste og dygtigste Mand, 327 naar han mangler een af disse Egenskaber. Blandt disse Rødmende og Smilende var *Vibeke Tamm*, Datter af den rige Brygger *Tamm* i Møllestrædet, der skyldte sit eget hjemmebryggede og Rostokker Øl sin store Formue, især en Gjenstand for al den Kjærlighed, som *Anders Boels* Hjerter kunde opdrive; og han betænkte sig heller ikke længe, inden han uden videre Snak friede til Pigen, uagtet han Intet var og intet Nyttigt foretog sig. Dog næppe havde han aabenbaret sine Følelser og Ønsker baade for Pigen, for hendes og sin egen Fader, før det viiste sig, at Broder en, den stille *Mikkel*, ogsaa havde kastet sine Øine netop paa denne Ædelsteen. Sagen blev da foretaget i et Familieraad mellem de tvende Fædre, og Beslutningen blev, at *Vibeke* skulde række sin Haand til den af de to Brødre, som først fik et Brød, der kunde føde ham og hende, inders elskede Pigen med al den Ild og Heftighed, der var ham egen; men alligevel lod han, som man siger, Fiolen sørge. *Mikkel* derimod arbeidede af alle Kræfter, forstod at gjøre sig yndet af Høie og Lave, og vidste saa snildt at snoe sig, at han efter ikke lang Tids Forløb af Kirkeforstanderne blev kaldet til Degn og Cantor ved Byens Hovedkirke, hvilken Bestilling i de Dage gjældte lidt mere end nu. Han fremstillede sig da i sin sorte Kappe, med Baretten i Haanden, fornyede sit Frieri og fik, hvad hans Hjerter begjærede.

Efter at denne Sag var blevet bekjendt, sporedes en stor Forandring i den yngre Broders hele Væsen. Han, som ellers altid jublede i Sky, gik nu taus, mørk og indesluttet i sig selv, som rugede han over noget Ondt. Til sin Broder og *Vibeke Tamm* 328 taledes han ikke et Ord. Denne pludselige Forandring vakte vel nogen Ængstelse i begge Familier, da man kjendte hans heftige Sind; men paa den anden Side havde han altid midt i sin Letsindighed viist et saa godmodigt Hjerter, at man snart fjernede al Frygt for et Udbrud. Paa Bryllupsdagen stod han i Kirken med de øvrige Slægtninge, iført sine bedste Klæder, men liigbleg i Ansigtet. Da man siden satte sig til Brudebordet, savnedes han. Den næste Dag hed det sig blandt Folk i Byen, at han strax efter Vielsen var reist bort med en fremmed Skipper, som en kort Tid havde ligget for Anker i Fjorden; men Havnefogden og andre kyndige Mænd ledsagede denne Beretning med et betydningsfuldt Nik eller et Skuldertræk; thi denne Skipper og hans Fartøi skulde have været af en temmelig fordægtig Natur. I hvilket som er, man saae ikke mere Noget til *Anders Boel*

Mikkel Boels Liv henrandt i al Ro og Mag; hans Vei gik fra Hjemmet og til Kirken og fra Kirken til Hjemmet. Hans Kone, *Vibeke*, som havde medbragt ham en lille smuk Medgift, skjenkede ham først en Søn og saa en Datter. Sønnen, *Claus Boel*, blev sat i den latinske Skole, hvor han gjorde Kjæmpeskridt i al den Lærdom og Viden, som Hørere og Rector selv mægtede at bibringe ham; og da Datteren var fjorten Aar gammel, var hun blevet saa deilig, at de fremmede Kjøbmænd paa deres Spørgsmaal, hvem der var den smukkeste Pige i *Borre*, næsten altid fik det Svar: »Det er *Mikkel Boels Kristense!*«

Claus Boel var en ung, vakker Karl, da han drog til Universitetet. Her lagde han sig med al mulig 329 Flid efter Lov og Ret, hvorudi han, saavel som i andre skjønne, boglige Kunster, gjorde saa stor Fremgang, at han, endnu ung, fik det hæderlige Hverv i Selskab med andre Herrer og Lærde, som Hovmester at ledsage een af de unge Prindser paa en lang Reise i fremmede Lande. Ogsaa ved denne Leilighed brugte han sit Øie og Øre saa vel, at han ved Hjemkomsten medbragte en stor Skat af det Slags, som Møl og Rust ikke fortære. Hans Anseelse i hans Fødeby var meget stor, og Alle kappedes om at see ham og lære ham at kjende. Ogsaa Herremanden paa *Nordfeld*, Hr. *Eiler Ged*, af de *Geder* med de tre Halvmaaner, hans Faders og især hans forsvundne Farbroders Ungdomsven, indbød ham til sig.

Her var det, at *Claus Boel* første Gang saae Den, der skulde vække hans Hjerte af den Dvale, hvori det under Forstandens kjølige Skygge hidtil havde ligget. Hr. *Eiler Geds* eneste Datter, den fjortenaarige Frøken *Maren Ged*, blev strax saa fortryllet ved den unge, lærde Mands Udortes og Væsen, hørte saa henrykt paa alle hans Fortællinger om fremmede Lande og de store Ting, han der havde seet og hørt og oplevet, og yttrede denne sin Beundring saa frit og uden Sky, at den sindige Herres Blik aabnedes ogsaa for hendes Yndigheder. Hendes sorte Øine, der dristigt og brændende hvilede paa ham, havde ligesom en Trølddomskraft, der tvang ham til at hæve sine blaae Øine, hvilke ellers meget modeste vare hæftede mod Jorden, naar han holdt et Foredrag; og han forlod *Nordfeld* ganske beruset og opfyldt af een Tanke. Denne Tanke var som en Traad, der drog ham atter og atter derhen, og saaledes var da Sagen i bedste Gang.

330

Dog var der Noget, som stod ham i Veien. *Claus Boel* havde en Ven, som ogsaa havde sin Gang paa *Nordfeld*, og som ikke mindre end han var ramt af Elskovens Pile. Denne Ven var en Søn af Præsten i *Magleby* og hed *Niels Studtmann*. Han var reisende Handelsmand; og en Saadan havde paa de Tider lidt mere at betyde, end de Nutidens pyntede, raae Herrer, som fare om og snyde Smaahandlerne i Kjøbstæderne og lege Kjæreste med Vertshuuspigjerne. *Niels Studtmann* var vel bekjendt i London og Brüssel, Paris og Cöln, Bremen og Lübeck, Rostock og Riga; han var en rask og velvoxen Karl, og sparede hverken brabantisk Klæde eller Kniplinger, russisk Pelsværk eller venetianske Guld kjæder for at gjøre sin Person behagelig for Øiet; og dertil havde han et meget smidigt Mundlæder. Ogsaa han havde naturligviis Meget at fortælle om sine vidtløftige Reiser, og dette var ofte langt mere eventyrligt og spændende, end Juristens, der mageligt og uden Fare var ført afsted i en fornemme Herres Følgeskab. Vist er det, at Kræmmeren syntes *Claus Boel* meget farlig. Den unge Frøken kom ham imøde med sær Venlighed, og, for et uøvet Øie kunde det vel lade, som om hun gav ham Fortrinet. Dog det havde slet ingen Nød. Efterat den første Forskrækkelse over den farlige Medbeiler var overstaaet, tog den lærde Yngling sig sammen, og støttende sig paa sine høie Velynderes rundhaandede og klippefaste Løfter, der jo aabnede ham Udsigten til et høit Maal, fortsatte han sine flittige Besøg paa *Nordfeld*. Snart blev han ogsaa i den Grad klarsynet, at han kunde skue lige ind i det unge Jomfruhjerte, og med stolt Fryd bemærke, at han selv og ingen Anden 331 beboede dets inderste Gemakker. Med værdig Rolighed saae han altsaa paa, at Kræmmeren udkrammede baade sine Varer og sine Eventyr for de smukke Øine og de nysgjerrige Øren. Hvad der forresten gjorde ham end mere tryk, var den Omstændighed, at *Kristense*, hans deilige Søster, der tilligemed ham fra Barndommen af havde kjendt *Niels Studtmann*, holdt saa meget af denne og lagde saa lidet Dølgemaal paa sin Kjærlighed, at den flygtige Kræmmer selv, ganske overvundet heraf, i hendes Nærhed ligesom overgav sig paa Naade og Unaade, og viste sig ligesaa venlig og forekommende mod hende, som mod den fornemme Frøken.

Hr. *Eiler Ged* bemærkede meget vel de to unge Mænds forliebte Adfærd og indsaae grant, hvad deres Mening var; men denne Tanke bragte ham *kun* til at smidske. Han strøg sig om sit Skjæg og lod Sagen gaae sin Gang. Det kunde jo intet Øieblik falde *ham* ind at give sin Datter til en Ufrelse; og dette lod han dem ogsaa ved enhver Leilighed uden Omsvøb forstaae. Han lod dem vel ikke kaste i Hundehullet, som mangan anden mandhaftig Ridder vilde have gjort, ikke heller smide paa Porten; ja, han viste dem end ikke bort med Haan, aldenstund de endnu ikke havde forlangt, hvad deres Hjerter begjærede. Han var selv en god Mand, han havde i Borre tømmt mangt et godt Kruus i Laug med *Mikkel Boel* og havde været god Ven og Kammerat med den bortrømte Broder. Men den vigtigste Grund til hans Maadehold var, at han ikke ret vel *turde* behandle Ungersvendene ilde af Frygt for sin Datter, der i Eet og Alt beherskede ham og gik, som man siger, ind og ud af ham med Træskoe.

332

Imidlertid havde Hr. *Claus Boel* arbeidet og skrevet nogle Aar under Kongens Rentemester, og *Niels Studtmann* gjort flere Reiser til Brabant og Brittanien, til Rusland og Prydsen, da de begge To paa een og samme Dag kom hjem. Handelsmanden medbragte de deiligste Varer, Pelsværk, Fløiel, Brokade, Smykker af Guld og ædle Stene, Halefjedre af den Fugl Struds, kosteligt Lim og deslige; den unge lærde Mand førte i sin Lomme et kongeligt Brev, der gjorde ham til Justits-Borgermester i hans Fødeby. Begge troede nu at have en fast Grund, hvorpaa de kunde bygge videre. De besluttede da at gjøre det vigtige Skridt i Livet, som man kalder *at beile*, og det traf sig saaledes, at de begge paa een og samme Dag, efter at de i Forveien skriftligt havde henvendt sig til Faderen, Hr. *Eiler Ged*, mødtes paa *Nordfeld*, for at modtage et mundtligt Svar.

Huushovmesteren viste begge de unge Mænd ind i den store Sal. Det var en klar Eftermiddag, og Solens Straaler aftegnede skarpt de høie, svibbuede Vinduer henad det med sorte og hvide Marmorflis ser belagte

Gulv. Her vandrede de da ved Siden af hinanden og traadte tause og beklemt fra Tavl til Tavl, fra Hvidt til Sort.

Lidt efter aabnedes den store Dør, og Herremanden traadte ind. Han gik lidt krum, hans Hoved var bedækket med en Calotte af rødt Fløiel, den høire Haand støttede sig paa en Eenhjørningsstok, og den venstre tog om det graae, brede Hageskjæg, medens et listigt Smiil plirede i hans smaa Øine. Han satte sig i en stor Lænestol, og bad de to Fremmede tage Plads paa Tabouretter, som stode paa hver Side 333 af denne. Derpaa tiltalede han dem paa følgende Maade:

»Jeg har læst begge Eders Breve, og paa disses Indhold kan jeg, hvad Sagen selv angaaer, ikke have Noget at udsætte. Det er meget naturligt, at I ønske at eie en væn Brud og en god Hustru, og begge Dele vilde I kunne finde i Frøken *Maren Ged*. Jeg har Intet imod Eder, som gode Venner og Medchristne. Eders Fædre har jeg kendt som brave Mænd. Selv ere I, hver paa sin Plads, al Ære værd. Var jeg af Eders Stand, vilde Eders Tilbud blive modtaget med al Glæde. Men« - her legede Hr. *Eiler Ged* med den svære Guldkjæde, der sex Gange snoede sig ned ad hans Fløiels Mave, og betragtede sin Farfaders Farfaders Tipoldefaders Contrafei, som hængte i den ene Ende af Salen, - »men en Herremands Datter kan ikkun lægge sin Haand i en Brudgoms Høire, der støtter sin Venstre til et ægte Skjold; og skulde jeg eller nogen anden Ridder vige fra denne Regel, da maatte det være under ganske egne Omstændigheder. For nu at vise Eder en Mulighed til selv at skabe saadanne Omstændigheder, hvorunder I kunne naae Eders Ønskers Maal, vil jeg fastsætte en Betingelse, og naar den opfyldes, vil jeg lukke Øiet for Eders ufrie Stand og give min Datter til en Ufrelse. Min Betingelse skal ikke være grundet paa naturlige, medfødte Evner eller Andet, som ikke er afhængigt af Eders egen Villie; den skal være lige for Eder begge. Hør altsaa vel til: Den af Eder, som først formaaer at bedække Gulvet i denne Sal med fuldvægtige Guldgylden, saaledes at ingen Plet kan sees af dets hvide og sorte Felter, han skal være min Svigersøn og gaae til Sengs med Frøken *Maren Ged*!«

334

Hr. *Eiler Ged* taug, strøg sig smilende ned ad sit graae Skjæg og lænede sig tilbage i Stolen.

De to Beilere stirrede først med store Øine paa den grusomme Herremand; derpaa faldt deres ulykkelige Blik uvilkaarligt henad det fortvivlede Gulv, som om de vilde maale sammes Længde og Brede. De snappede efter Veiret, ligesom Fiske, der ere komne paa det Tørre.

Da aabnedes en Dør, og Frøken *Maren Ged*, fulgt af to Skaffersvende, der frembare et dækket Davrebord, traadte ind i al sin ungdommelige Pragt og Herlighed. Det var ikke den Gyldenstykkets Hue paa det sorte Haar, ikke den røde Fløiels Bulle, løseligt med Sølvlænker snøret foran den fyldige Barm, ikke det sorte sribede Atlaskes Skjørt, ikke de smaa, sølvspændte Skoe, der virkede som en Trolddom paa de unge Mænd; nei, den freidige, friske Mund og de kjække, tindrende Øine var det, som nedsløge enhver Betænkelighed. Efter denne Aabenbarelse, der i dette Øieblik forekom dem aldeles ny, tykkedes *Intet* dem umuligt. Begge greb, som ved eet Huskud, hver een af den gamle Herres Hænder og hviskede med sagte, men fast Røst: »Hr. Ridder! jeg vil opfylde Betingelsen!«

»Godt, godt!« svarede Hr. *Eiler Ged*, og rystede ret hjerteligt, men med et polidsk Smiil begge Hænder. »Men det har da vel ikke saa stor Hast? Vi kunne dog vel først tage os lidt Davre?« hvor paa han førte dem til Bordet. Da de her flittigt havde langel til det store Saltmadsfad og endnu flittigere tømt de blanke Kruus, fyldte med stærkt krydret spansk Viin, følte de sig istand til at overvinde Alt, 335 og forlode Nordfeld med faste Forsætter og høitflyvende Forhaabninger.

Man skulde nu troet, at disse to unge forelskede Svende, da deres Sind var saa opflammet, let vilde komme til at kives paa Veien, medens de, hver paa sin Kleppert, travede hjem til Borre. Ingenlunde! De bare intet Nag til hinanden, og meddeelte hinanden i al Hjertelighed deres Planer til at naae det Maal, hvorefter Begge stræbte. Det gik forsaavidt ret vel an, som disse Planer vare af den Beskaffenhed, at de ikke kunde krydse eller hæmme hinanden indbyrdes. Den Ene byggede paa sin Credit ved Hoffet, den Anden paa sin Credit i fremmede Lande og Byer. Medens de nu paa Veien hver for sig udviklede Vennen og Medbeileren disse Støttepunkters Styrke og Paalidelighed, kunde de ikke lade være, i Hjertet at lee inderligt af Medlidenhed over Modpartens Svaghed og det Urimelige i hans Forhaabninger.

Da nu denne begeistrede Stemning hjemme var dalet og havde sat sig til Ro og Eftertanke, skulde man have troet, at Ængstelse og Modløshed vilde have indfundet sig. Tvertimod! *Claus Boel*, der endnu ikke havde tiltraadt sit Borgermesterdom, erklærede sin Fader, at han maatte gjøre endnu en Reise til Kongens Hofleir; og *Niels Studtmann* ordnede sine Sager hjemme, paabød sine Folk dobbelt Iver og Agtpaagivenhed, gik ombord paa sin egen Skude og styrede ad Tydskland til.

Den Eneste, der var nedbøiet og modfalden, var den smukke *Kristense Boel*, der sad ganske bleeg derhjemme og vædede den Hør, hun spandt, med sine Taarer. Thi uagtet Kræmmeren var venlig og god imod hende, spøgede og var glad i hendes Selskab, 336 gav hende smukke Sager, hvergang han kom hjem fra en Reise, saa havde alt dette dog ingen rigtig Art; det havde kun den broderlige, lunkne Varmegrad, og hendes Hjerte brændte jo i lys Lue. Hans flittige Besøg paa Nordfeld og hans pludselige Bortreise og Grunden

til begge Dele, der ikke blev hende dulgt, var færdig at knuse hendes unge Hjerter. Den gamle *Mikkel Boel* gjorde Alt for at trøste hende og skjenkede hende blandt Andet en deilig Bønnebog, velforgyldt og fuld af skønne, malede Billeder. Men, ak! den havde ikke ret nogen Lægedom for det Slags Hjertevee, der ompændte hende, og hendes Fader saae med inderlig Bedrøvelse paa, hvorlunde hun gik omkring med matte Øine og falmede Kinder. Men denne Bedrøvelse skulde endnu blive større.

Hr. *Claus Boel* kom nemlig efter en uformodet kort Tid tilbage fra sin Reise til Hoffet, og man saae tydeligt paa hans hele Tee, at de Forhaabninger, han saa stolt havde bygget paa de Stores Venskab, ganske vare strandede. Man saae ham vandre stum og ab vorlig henad Gaden, og i Raadet faldt han saa ofte i dybe Tanker, at hans Sidemand tidt maatte støde ham paa Albuen.

Ogsaa *Niels Studtmann* kom hjem langt snarere, end man havde ventet ham. Han syntes vel tilmode; men hans Ansigts Glæde laae dog. ligesom bag et Slør, og til Ord var han ikke saa rap, som sædvanligt; kort, han var som den, der bærer paa en Hemmelighed. Han besøgte slet Ingen af sine Venner i Byen, men drog derimod næste Morgen tidlig til Nordfeld.

Den gamle Herre var just fraværende og ventedes ikke hjem før næste Dags Middag; og dette var 337 Kræmmeren meget kjær. Han fik derved, som han haabede, Leilighed til rigtig i Ro og Mag at tale med sit Hjertes Udvalgte, med hvem han udbad sig en Samtale.

Maren Ged, som kjendte de svære Betingelser, hendes Fader havde stillet de unge Beilere, blev saare nysgjerrig efter at erfare, hvad der i saadan Hast førte den Ene af dem tilbage til hende.

Hendes Sengekammer var beliggende i nederste Stokværk, ved Siden af den Gamles; men foruden dette havde hun til sit eget Brug indrettet sig et andet lidet Buur. Det var et lille rundt Kammer, øverst oppe i det ene af Gaardens runde Taarne; dets Vindue vendte ud mod Skoven, og det laae meget afsides fra den øvrige beboede Deel af Huset. Her havde hun sine to Turtelduer, her stode smukke Blomster, her hængte hendes Luth, og her tyede hun hen, for enten at lytte paa Fuglesang eller selv lade sin Røst klinge, og her fældede hun Taarer over Magellones Jammer og Tristans og Isaldes sørgelige Skjæbne eller loe i al Hemmelighed over Uglspils Pudsener.

Herhid førte hun *Niels Studtmann*, satte en Stol til ham og tog selv fat paa sit Broderi.

»Naa,« sagde hun smilende, »hvad har I saa at fortælle mig, Hr. *Niels*?«

Efterat have rømmet sig og sat sig i Lave, begyndte han: »Det Første og det Vigtigste, jeg har at sige Eder, skønne Frøken! det er, at jeg beiler til Eders Hjerter og Haand!«

»Ei, ei! Gud velsigne Jer!« raabte *Maren Ged* højt leende, »har I maaskee været i Klintekongens Havehar I allerede alle de blanke Gylden i Lommen? Lad 338 mig dog see! I veed jo nok, uden dette tør jeg slet ikke høre paa Jer!«

»Siden I veed Alt,« svarede *Niels Studtmann* alvorligt, »saa vil jeg strax skride til at aabenbare Eder, hvor der giver mig Mod til at tale saa frit til Eder. Jeg kan da siden med saa meget større Sikkerhed fremføre mit vigtigste Ærinde. - Da jeg i Følge med *Claus Boel* sidste Gang red herfra, skeete det ikke med saa let Hjerter, som det maaske kunde forekomme. Jeg var ør og betagen af Elskov og Haab; men i Baggrunden af mit Sind dæmrede dog Tanken om Umuligheden af at opfylde Hr. *Eilers* strenge Betingelse. Imidlertid gjorde jeg mig dog strax rede til at reise - jeg vidste knap selv hvorhen ellec til hvad Nytte. Al min Kraft vilde jeg opbyde, Alt vilde jeg vove! Paa min egen lille Skude seilede jeg da ad Pommern til og steg i Land i Strak sund. I Havnen fik jeg, blandt en Mængde andre Skibe, Øie paa et stærkt og meget let bygget Fartøi, der saa ud til at kunne føre en stor Deel Seil. Det førte et kulsort Flag paa halv Stang, og oven over dette var heiset det Stralsundske Vaaben. Man sagde mig, at det var en Sørøverskude, som for nogle Dage siden, ved Forræderi af Een af Mandskabet, var faldet i Hænderne paa de Stralsundske og nu bragt ind der. Da jeg kom op i Byens Gader, bemærkede jeg et usædvanligt Røre og en livlig Tummel blandt Folk. Strømmen drog sig henad Torvet til, hvor Stimmelen var stor. Alle Ansigter vendte mod Raadhuset. Udenfor dette var der op reist en Forhøining, paa hvilken der stod en Mand, og det var ham, der tiltrak sig Alles Opmærksomhed. I Trængselen saae jeg Een af mine Velyndere 339 i Byen, den berømte, store Kjøbmand Hr. *Stirnmeier*. Jeg nærmede mig til ham med Hilsen og Buk og udbad mig Oplysning om det, jeg her saae, og hertil var han strax beredvillig. Det var, sagde han, den under Navn af *den sorte Skipper* saa berygtede og frygtelige Sørøver, der i umindelige Tider nu havde været en Rædsel for alle Søfarende paa vore Vande (»Ogsaa jeg har lidt store Tab ved hans Misgjerninger!«) For faa Dage siden var han ved List overmandet og bragt i Lænker og Baand hertil. Synderen skulde nu efter denne Byes Skik tre Dage i Rad en Time hver Dag staae saaledes udstillet, førend han blev rettet. Det skeete formodentlig, for at en saa stor Mængde som muligt af Søfarende og Handlende kunde overtyses om, at de snart kunde vide sig befriede for denne Svøbe. Det var nu, vedblev Hr. *Stirnmeier*, paa, tredie Dag, og næste Dag skulde han paa en Oxehud udsælbes af Byen ved Rakkerens Hest, radbrækkes nedenfra og levende steiles. Hver af de to foregaaende Dage havde *den sorte Skipper* ved Timens Slutning med høi Røst udraabt nogle faa Ord; men Ingen havde forstaaet dem, da det

hverken var Vendisk eller Tydsk. Man formodede, sagde Hr. *Stirnmeier*, at det var enten Svensk eller Dansk.

Ved at høre dette, blev jeg end mere nysgjerrig og begjærlig efter nøiere at betragte dette Menneske. Jeg banede mig en Vei igjennem den tætte Stimmel, og kunde snart se ham tydeligt. Han var en Mand paa henvend de tre Snese, bredskuldret, og stærkt bygget. Hans graa Haar og Skjæg var kruset; et Par store Ar paa Panden og over Ansigtet lode formode, at han havde vovet sig i mangen haard Dyst. 340 Hans sorte Øine vare selv nu, som han der stod, saa stærke og kjække, at man vel maatte indsee, hvorlunde Fare og Møie kun havde været en Leg for ham. Han stod bagbundet til en høi Pæl og sex Bytjenere med Bøsser og Lunter holdt Vagt ved ham; men han saae ud, som om han herskede over dem Alle. Jeg havde faaet en Plads tæt nedenfor Stilladset, hvorpaa han stod, og da jeg løftede mine Øine op for ret i Nærheden at beskue ham, faldt netop ogsaa hans Blik lige i mit. Da hævede han med Eet sin raae, men klangfulde og mægtige Røst og raabte: »*Er her Nogen tilstede fra Høie-Møen?*«

Der blev en almindelig Stilhed, og Alle saae sig om. Mit Hjerter bankede i mit Bryst; jeg følte baade Medlidenhed og Ængstelse. Ved at see hans Ansigt kom jeg uvilkaarligt til at tænke paa Een, som jeg holder meget af, og jeg troer, at det, foruden Nysgjerrigheden, var denne Lighed, der drev mig til at gjøre et Skridt fremad, og svare: »Jo, jeg er fra Høie Møen.«

»Saa vil jeg tale med Jer alene,« gjentog den sorte Skipper.

Jeg svarede, at jeg hertil var villig, forudsat at der af Byens Øvrighed blev mig forundt Tilladelse dertil. Manden taug og slog atter sine sorte Øine ned mod Jorden.

I Stralsund er jeg velbekjendt, og selv Borgermesteren er een af mine Velyndere. Paa mit Forlangende gav han Befaling til, at man skulde frit lade mig faae Indgang til Fangen, saasnaart denne var ført tilbage til sit Fængsel, for der at leve den sidste Nat. Slutteren, hos hvem jeg meldte mig, fremtog sit Nøgleknippe, aabnede den yderste Dør til Raadstuekjelderen, 341 udenfor hvilken der stod en Vagt. Vi stege nogle Trin ned; der aabnedes atter en jernbeslagen Dør, og nu befandt vi os i Fangehullet. Fangefogden satte en tændt Lampe paa Gulvet og gik udenfor. Nu stod jeg da alene ligefor den frygtelige Mand; han sad paa en Træbrix med svære Lænker om Hænder og Fødder; begge Hænderne støttede han paa sine Knæ og betragtede mig med et fast og gjennemborende Blik.

»Hvor er I fra?« spurgte han i en Tone, der noksom tilkjendegav, at han var vant til ikke længe at vente paa Svar, og jeg skyndte mig ogsaa at sige: »Fra Borre!«

Ved Lyden af dette Navn var det, som foer der en Sittren igjennem den stærke Mands Krop.

»Nok, Nok!« raabte han, »siig Intet mere! - nævn intet Navn! - jeg vil intet Saadant høre! I er en Møenbo, det røber jert Maal. I skal høre mit Testamente!«

Her taug han. Hans Udtale var mig et klart Beviis for, at jeg her havde med en Landsmand at gjøre.

»Hør nu gran til,« vedblev han efter et Øiebliks Betænkning. »Jeg er riig som en Konge, og mine Skatte, som bestaae i myntet Guld, har jeg gjemt i mit Fødelands Skjød. Af og til forlod jeg mine Folk, drog ganske alene til de hvide Klipper, steeg i Land, fordybede mig i Skovene ved Nattetid, og gjemte mit Guld der. Min Vei var op gjennem Maglevandsfald, over Dronningestolen, forbi Vitmunds-Nakke, over Aasen ind i Grimsdal. Her gik jeg fra Øst til Vest henimod en Plads, hvor der staaer to store Egetræer. Ved Midnatstid staaer i denne Aarstid 342 en stor Stjerne lige midt imellem disse Træers Kroner, naar man standser tyve Skridt fra dem. Der ligger en bred Steen, paa hvis Overside er udhugget en Rist; paa Undersiden har jeg selv hugget disse Ord: »*Du, som har væltet denne Steen, er min Arving.*« Vil I,« sluttede den sorte Skipper, »nu være min Arving?«

Ved dette Sted i Kjøbmandens Fortælling, foer Blodet pludseligt op i Frøkenens Kinder, som om en klar Tanke var født i hendes Sind; dog fattede hun sig og spurgte tilsyneladende rolig: »Naa, og nu troer I paa saadan Daarskab og mener at vinde mig ved slige Paafund? I tænker vel som saa: Børn lokkes ved Kage, Karlfolk ved Kys og Qvinder med faure Ord!«

»Har Manden bedraget mig,« gjensvarede *Niels Studtmann* lidt befippet, »saa - -«.

»Nei, siig mig dog,« afbrød den unge Pige ham, »hvad blev der saa af den sorte Skipper?«

»Jeg forlod ham,« svarede Kjøbmanden, »med bankende Hjerter, i Forventning, at min Lykke maaskee stod saa nær ved min Dør. Næste Dag rygtedes det, at han var undsluppet af sit Fængsel. Dog samme Dags Aften blev han atter indbragt til Stralsund; men da var han et Liig. Hos Een af sine Hælere i et lille Fiskerhuus ved Kysten var han blevet overrumplet af de udsendte velbevæbnede Folk, just som han stod i Begreb med at gaae til Søes. Han havde forsvaret sig som en Bjørn mod sine Forfølgere. Et Skud fra en Hagebøsse havde strakt ham til Jorden!«

Her trak *Niels Studtmann* Veiret dybt, og lavede sig til et nyt Angreb. Da lyttede Frøkenen: »Jeg troer, min Fader er kommet hjem,« sagde hun hurtigt, 343 »jeg vil dog gaae ham imøde. Vent her lidt!« Derpaa reiste hun sig, gik ud af den lille, tykke Egetræes Dør, som lukkede for Kammeret, skjød ganske sagte de to brede Jernskodder for, dreiede Nøglen to Gange om i Laasen, tog den ud og puttede den i Lommen, hvorpaa hun med sin hvislende Silkekjole, liig en Snog, snoede sig hurtigt ned ad den snevre Vindeltrappe. Af en haandskrevet Visebog udrev hun et reent Blad, og skrev i sittrende Hast et Brev, forseglede det, gav det til en tro Tjener, som paa en Hest strax efter var i fuldt Fiirspring paa Veien til Borre. Her opsøgte han Borgermester *Claus Boel* og overleverede ham i al Hemmelighed Skrivelsen.

Da Frøkenen havde besørget dette, gik hun ganske roligt omkring i Huset til sine Sysler, og overlod Hr. *Niels Studtmann* i det afsides Taarnkammer til Eensomhed og gavnlige Betragtninger, hvorudi, hun vidste, Ingen kunde forstyrre ham.

Samme Dags Aften vandrede to i Hættekapper formummede Mænd i Skumringen ud af Sønderport i Borre, og toge Veien ad Magleby til. Ved Enden af Landsbyen standsede de ved et af de sidste Huse og bankede paa. Efterat have vexlet et Par Ord med Manden i Huset, trak denne en Vogn frem, ledte to store Trækøxne ud af Stalden, spændte dem for Vognen, kastede Hakker og Spader bag i denne, og nu satte de sig alle Tre atter i Bevægelse. Veien gik ind igjennem Skovene; de kom forbi *Gjedde Sø* og dreiede derpaa af til *Grimsdalen* og droge gennem denne til den yderste østlige Side. Himlen var skyfri og Natten stille; Intet hørtes undtagen Hjulenes Knagen og Oxernes Pusten. Det var alt henved 344 Midnat. Vognen blev vendt, og nu stillede Een af de to Herrer sig i Spidsen af Toget, idet han hviskede: »Følger nu mig!«

Efterat have skredet et betydeligt Stykke tilbage fra *Øst til Vest*, gjorde Formanden en Bevægelse med Haanden, hvorefter Vognen holdt stille. Derpaa gav han sig til at søge; han følte sig for med sin jernbeslagne Stav, og med Eet hørtes han at slaee et Par Slag paa en Steen; han strøg med Stokken henad Stenen, og det klang, som naar man stryger med en Kjødgaffel over en Rist Stenen laae halvt skjult under en stor Hvidtjørn. Nu udbrød han med dæmpet, bævende Stemme: »Her er det!« Alle Tre bevæbnede sig med Hakke, Spade og Kobaen og arbeidede saa kraftigt og flinkt, at de efter kort Tids Forløb fik væltet den store, flade Steen. Da Jord og Gruus var ryddede tilside, viste sig for deres Øine en velsat Steenkiste, og i denne fire, svære, jernbeslagne Skrine. Med megen Møie fik de disse læssede paa Vognen. Da de med denne begave sig paa Hjemveien, begyndte Dagen alt at grye, Hanerne galede fra By og til By, og de stønnende Qxer dampede i den kolde Morgenluft.

Hr. *Eiler Ged* var netop kommet hjem fra sin Reise. Det var ved Middagstid. Han stod endnu i Borggaarden paa Nordfeld ved sin Hest og modtog Meldinger af og uddeelte Befalinger til flere af sine Folk, som havde omringet ham. Da hørtes i det Fjerne Klangen af Trompet og Pauker, og lidt efter saae man et Tog langsomt og høitideligt bevæge sig op ad den store Linde-Allee, der førte op til Nordfeld. I Spidsen red to pyntede Trompetere og en Paukeslager, hvilke blæste og trommede af alle Kræfter. 345 Efter dem fulgte en svær Bondevogn paa fire høie Hjul, bespændt med et Par brogede Qxer; og tilsidst kom *Mikkel Boel* og hans Søn, Borgermester *Claus Boel*, hver paa sin stadselige Hest.

Herremanden gjorde store Øine og vidste ikke, hvad han skulde tænke om dette Styr. Gaardens Folk stak Hovederne ud af Vinduer og Døre, alle Hunde gave Hals, Paahanen skreeg paa Taget, og Duerne kredsede, opkyste, rundt over hele Gaarden. Tilsidst, just som Vognen standsede foran den store Steentrappe og begge Rytterne vare stegne af Hesten, kom ogsaa Frøken *Maren* tilsyne. Hendes Øine glimtede, hendes Kinder blussede, og hun smilede med hele sit smukke Ansigt. Hun stillede sig ved Siden af sin Fader og ventede med spændt Opmærksomhed paa, hvad der nu vilde komme.

Da traadte den gamle *Mikkel Boel* frem, tog den sorte Fløiels Barret af sit røde Hoved, bøiede sig dybt baade for Fader og Datter og taledede: »Velbyrdige Hr. Ridder! I mindes vel, at min Søn, nærværende strenge Borgermester *Claus Boel*, som har fattet en dydig Kjærlighed til Eders Datter, ædle Frøken *Maren Ged*, for nogen Tid siden dristede sig til hos Eder selv at begjære hende til sin Ægtehustru? I mindes vel ogsaa, at I til Svar paa hans ydmyge Begjæring ikke just ligefrem gav ham et Afslag, men i dets Sted paalagde ham Betingelser for Opnaaelsen af hans Hjertes Ønske, - Betingelser, der noget nær i Eders og alle andre fornuftige Menneskers Øine vel maatte kunne gjælde for et Afslag, aldenstund det maatte tykkes umuligt for Beilerne at opfylde samme. I mindes endvidere, at han var saa forvoven at optage den Handske, I tilkastede ham? Nu 346 staaer han her, for anden Gang at beile til Eders Frøken Datter, idet han nu, ved den almægtige Guds Hjælp, seer sig i Stand til at opfylde den Betingelse, I har sat! - Hvis I tillader det, ville vi strax, som I har forlangt, kunne skjule Gulvet i Eders store Riddersal med fuldvægtige, blanke Guldgylden. Vi have nemlig arvet vor nærmeste Slægtning, min salig Broder, som nylig er død!«

»Det er ikke sandt!« raabte en forbitret Stemme ud af Stimmelen, som havde omringet Hovedpersonerne, og *Niels Studtmann*, der ved Frøkenens naadige Foranstaltning nu endelig var udløst af sit Fængsel, traadte frem, hørød i Ansigtet og næsten grædefærdig.

»Hvad jeg siger, er baade vist og sandt i alle Maader,« svarede den gamle *Mikkel Boel* i en rolig Tone, »jeg kan endogsaa fremvise min Broders Testamente. Aa, tag mig dog Documentet ned af Vognen!«

Kjøresvenden og et Par af de andre Tilstedeværende løftede med megen Besvær en lang og bred, men flad Steen ned paa Jorden og stillede den opret paa Kant. Paa den ene Side var den udhugget med dybe Rifler, ligerviis som en Rist; paa den anden Side kunde man læse følgende, med store Bogstaver indhuggede Ord:

»Du, som har væltet denne Steen, er min Arving.
Anders Jensen Boel, fra Borre.«

Alle betragtede og befølede Stenen og læste Skriften med stor Forundring, og Ingen kunde nægte, at jo Arven i enhver Henseende var kommet i de rette Hænder.

Niels Studtmann taug stille; han turde jo ikke vedgaae, ³⁴⁷ at han paa en vis Maade havde villet begaae Arvesvig.

Frøken *Maren Ged* gned sine sneehvide Hænder og vidste af Glæde knap, paa hvilken Fod hun vilde staae.

Endelig brød Hr. *Eiler Ged*, som hidtil hele Tiden havde staaet med aaben Mund og opspilede Øine og efter Sædvane glattet sit graae Skjæg, den nu incb traadte Taushed. Han vendte sig til Fader og Søn og sagde: »Ja, I gode Mænd! Alt dette er jo godt nok; men hvad er der da i disse Kister? Ville I virkelig indbilde mig, at I kunne opfylde min Betingelse? Lader os da see!«

Da toge Fader og Søn fat paa een af de jernbeslagne Kister og ved nogle Karles Hjælp fik de den slæbt ned af Vognen, op ad Trappen og ind i den store Riddersal Her blev den stillet midt paa det rudrede Gulv, aabnet og væltet, og see! de røde, blanke Skillinger strømmede ud og bedækkede mere end en Trediepart af Gulvets Flade!

Ved dette Syn straaede Hr. *Eiler Geds* begjærlige Øine med Henrykkelsens Glands. Han saae sig om, fik Øie paa sin Datter, der stod smilende nær hos ham, greb hendes og Borgermesterens Hænder og trak dem ind paa den glimrende Dynge, og her, staaende midt i Guldet, føiede han deres Hænder sammen, idet han sagde: »Her trolover jeg for Guds Aasyn og i disse gode Mænds Nærværelse Dig, min Datter, Frøken *Maren Ged*, med strenge Hr. Borgermester *Claus Boel!* Min og Herrens Velsignelse hvile over Eder. Amen!«

Medens Alt dette foregik, og Alles Øine vare henvendte paa og beskjæftigede med Eventyret, havde ³⁴⁸ *Niels Studtmann* seet Leiligheden an og listet sig ned til Stalden, hvor han Dagen iforveien havde indsat sin Hest. Da han traadte ind, vendte Hesten sit Hoved mod ham og modtog ham med en venlig Vrinsken, der dog nu i den stakkels Kræmmers Øren lød som en Haanlatter. Hurtigt lagde han sin Sadel paa, spændte Gjorden, optømmede Klepperten, satte sig op og reed i fuldt Fiirspring hjemad.

Paa Halvveien faldt der ham imidlertid med Eet Noget ind; han standsede sin flyvende Fart og lod den pustende Hest gaae i Skridt, medens han i sit Hjerte saaledes tilsaede sig selv: »Du er dog en stor Esel, Niels! og en dum Knegt ovenikjøbet! Du vilde snyde din bedste Ven baade for hans retmæssige Eiendom og for hans Brud, som elsker ham. Tvi Dig an!« (Her spyttede han langt ud i Marken) »Og Tøsen? hun kunde jo slet ikke lide Dig, det var klart nok. Havde Du mod hendes Villie faaet hende til Ægtehustru, - hun vilde ordentlig have kusket Dig! Tak Du din Gud og Skaber og vær glad, at Du slap saa godt! - - Nu er Familien *Boel* uhyre rug! - - *Claus* beholder ikke Alt, - Faderen faaer sin Part - - og Datteren faaer sin! Datteren? ja, den lille, søde *Kristense*, som altid har holdt saa meget af Dig, Du Taabe! og som Du til Gjengjæld har været saa kold og haard imod! Fy, skam Dig! (Her spyttede han atter) Jeg veed nok, hvad *jeg* gjør! Hun faaer jo ogsaa sin Part, og den kan ikke blive saa ringe!«

Her gav han atter sin Ganger Spore og Tøile og naaede i stærkt Trav snart til Borre. Han lod sin Hest sætte i Stald og gav sig selv kun saamegen Tid, at han fik sig lidt hæget og hersket; derpaa gik han ³⁴⁹ om i *Kirkestræde*, hvor *Mikkel Boels* Huus laae med en lille Hauge foran. Han løftede sagte Hauge-Laagens Klinke, traadte hen til Huset og kigede ind ad det lave Vindue. Derinde i den lille Stue sad paa den ene Side den gamle *Vibeke Boel*, lænet blødt tilbage i en Lænestol. Hun var faldet i Søvn og Fred og Mildhed vare udbredte over hendes Ansigt. Paa hendes Skjød laae en opslagen Bønnebog; en Kat sov ved hendes Skammel.

Men paa den anden Side af Stuen var der ingen Fred. Der sad *Kristense* ved sin Rok; men Hjulet snurrede ikke og de flittige Hænder hvilede i Pigens Skjød. Det deilige Hoved var bøiet ned mod Brystet, og de blonde Lokker skjulede hendes Kinder og de stille Taarer. Hun sad saa fordybet i sine bedrøvelige Tanker, at hun ikke bemærkede *Niels Studtmanns* Komme, før han, snigende let som en Kat, havde taget en Stol og sat sig tæt ved hendes Side. Hun saae veemodigt og alvorligt paa ham og vilde til at sige Noget; men den unge Mand lod hende ikke komme til orde. Han lagde sin Arm paa Ryggen af hendes Stol, bøiede sig mod hendes Øre og hviskede. Hvad han sagde, kunde Ingen høre uden hun; men hendes Ansigt forraadte snart, af hvad Art hans Veltalenhed var. Paa en regnfuld Sommerdag begynde Skyerne med Eet at skilles ad; en sagte Luftning bevæger dem hurtigere, Solens Øie glimter af og til frem, men formørkes atter af et ilende Slør, indtil den endelig vinder fuldkommen Seier og sender alle sin glade Straaler ud over de skinnende

Marker og Skove. Saaledes vexlede ogsaa Klarhed og Mørke paa *Kristenses* Ansigt, indtil endelig hendes Kinder fik deres Rosenglød, og hendes 350 tindrende Øine med usigelig Gloede hvilede paa den elskede Beiler. Nu vaagnede Moderen, og nu taledes han ogsaa til hende.

Paa Nordfeld havde imidlertid Henrykkelsens Ruus været temmelig længe. Da man endelig var kommet lidt til Ro og Besindelse, vilde *Mikkel* og *Claus Boel* strax afsted for dog ogsaa at gjøre Moder og Datter deelagtige i den store Glæde og Herlighed. Men dette vilde Hr. *Eiler Ged* paa ingen Maade tillade. Han befalede straks, at man i Hast skulde spænde for et Kjøretøi for at hente dem hid. Dog dette gjordes ikke nødtigt; thi inden man saa sig for, kom begge Qvinderne, hver paa sin Pasgjænger, ledsagede af *Niels Studtmann*, ridende ind i den larmende og jublende Gaard. Moder og Datter bleve hjulpne af Sadelen og modtagne med aabne Arme.

Da der nu endelig indtraadte et lille Havblik, benyttede Kræmmeren sig af dette til i velvalgte Talemaader at fremsætte sin Bøn for *Mikkel Boel*, en Bøn, der blev saa kraftigt understøttet af Alle, især af Moderens udtalte Villie og Datterens undseelige, men bedende Blikke, at den gamle, lykkelige Degn slet ikke kunde sige Nei.

Saalænge Borre Kjøbstad var til, blev der ikke seet en mere glimrende Fest, end da de tvende unge Par bleve forenede. Det dobbelte Bryllup feiredes i Raadhusets store Sal, og det varede i otte Dage; og i disse otte Dage fandtes der i Byen og hele dens Omegn ikke een sulten eller tørstig Sjæl. Baade Rige og Fattige, Fornemme og Ringe, Gamle og Unge fik deres Deel i Glæden.

Borgermester *Claus Boel* lod Ristestenen indmure 351 i den ene Ende af sin Stadsestue, hvor han altsaa ofte og ved høitidelige Leiligheder kunde have det mærkelige Testament for Øie. Han iselv og hans Hustru levede sammen, som det kunde ventes af to elskende Hjerter, og som det sømmer sig et christeligt, fromt Ægtepar. De lærte deres Børneflok efter dem at gjøre et skjønt Brug af det uretfærdige Mammon.

Tiden randt og Borre svandt af Kjøbstædernes Tal, ligesom Babylon, Persepolis og Slangerup. Flere hundrede Aar efter fandt man engang ved Udgravning den store, flade Steen med Riflerne og Indskriften. De Lærde fik meget travlt med at udtyde Sammenhængen og Hensigten med hiint Tegn og denne Skrift; men det lykkedes dem aldrig ret. Nu veed de det.